

Herbezinning Mestbeleid

Mestverwaarding speelt een sleutelrol in de herbezinning van het Nederlandse mestbeleid. Door nutriënten terug te winnen, bodembeheer te verduurzamen en emissies naar water en lucht te voorkomen worden meerdere beleidsdoelstellingen gerealiseerd en kan verduurzaming van de veehouderij effectiever plaatsvinden. Bovendien kunnen op maat gemaakte meststoffen worden vervaardigd die op de juiste locatie, op het juiste moment en in de juiste hoeveelheid worden toegepast.

Dierlijke mest is een rijke bron van **essentiële nutriënten** als fosfor (P), kalium (K), stikstof (N), **micronutriënten** en **organische stof**. Door het mestoverschot wordt de gebruiksruimte voor stikstof en fosfaat veelal geheel opgevuld. Afhankelijk van het gewas kan dit leiden tot inefficiënte bemesting en uitspoeling als gevolg. Het is echter mogelijk om dierlijke mest te **raffineren** tot geconcentreerdere meststoffen met eigenschappen die beter voldoen aan de wens van gewas en boer, maar ook beter kunnen worden vervoerd, opgeslagen en toegepast. Met innovatieve technieken kunnen verschillende waardevolle nutriënten worden teruggewonnen zoals magnesium- of calciumfosfaat, gekwalificeerde mineralenconcentraten, ammoniumnitraat en ammoniumsulfaat. Ook kunnen duurzame energie en hoogwaardige grondstoffen voor de chemie worden geproduceerd. Per gebied is een integrale afweging nodig over de mate van mestraffinage, in relatie tot benodigde energie, transport, gerelateerde milieueffecten en vraag vanuit de markt.

Een **meervoudige business case** vergroot de kans van slagen van een mestverwerkingsinitiatief omdat er niet slechts sprake is van één afzetmarkt. Ook draagt het bij aan beleidsdoelstellingen op het gebied van water, bodem en klimaat (o.a. Kaderrichtlijn Water, Nitraatrichtlijn, Klimaatakkoord). Biogas uit vergisting als onderdeel van mestverwaarding draagt bij aan de energietransitie, efficiënt gebruik van fosfor en stikstof leidt tot een verbeterde water- en luchtkwaliteit, fosfaatrecycling legt minder beslag op fossiele fosfaatvoorraden en het verhogen van organische stof in de bodem mitigeert klimaatverandering.

Het Nutrient Platform ziet de herbezinning van het Nederlandse mestbeleid daarom als **kans om via de doorontwikkeling van meervoudige business cases bij te dragen aan het realiseren van meerdere beleidsdoelen**:

1. Door nutriënten terug te winnen uit mest kunnen deze efficiënt worden hergebruikt waardoor bijgedragen wordt aan kringlooplandbouw.
2. Emissies naar bodem, water en lucht (o.a. broeikasgasemissies) kunnen verder worden teruggebracht.
3. Er wordt een bijdrage wordt geleverd aan duurzaam bodembeheer.

Hiermee sluit de herbezinning van het mestbeleid nauw aan bij het Rijksbrede Programma Circulaire Economie, de LNV bodemstrategie en de huidige contouren van het nationaal strategisch plan voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB).

De vraag is: hoe stimuleren we dit? Het Nutrient Platform is ervan overtuigd dat een **objectief beoordelingskader** voor **mestverwerkingsinitiatieven** een belangrijke stimulans kan zijn voor meervoudige mestverwaarding. Hiermee kunnen veehouders, vergunningverleners, financiers en technologieontwikkelaars 'door de bomen het bos weer zien' en initiatieven ontwikkelen die bewezen bijdragen aan duurzame doelstellingen. Denk hierbij aan de volgende beoordelingscriteria:

- Impact op klimaat (vermeden CO₂ emissies en opslag van koolstof)
- Impact op waterkwaliteit (vermeden uitspoeling van fosfor en stikstof)
- Impact op bodem (opbouw van bodem organische stof)
- Impact op lucht (vermeden stikstof emissies, fijnstof en geuroverlast)

Een beoordelingskader maakt het eenvoudiger voor overheden om omgevingsplannen op te stellen en vergunningen te verlenen, voor financiers om leningen te verschaffen, en voor initiatiefnemers om duurzame mestverwaarding te realiseren. Aangezien dit vraagt om een nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen, denkt het Nutrient Platform graag mee in de totstandkoming ervan.

Wat betreft **wet- en regelgeving** is de Nitraatrichtlijn een terugkomende belemmering voor meervoudige mestverwaarding. De Nitraatrichtlijn hanteert expliciet een stikstofgebruiksnorm in de vorm van dierlijke mest ongeacht of dierlijke mest in 'ruwe vorm' toegepast of verwerkt is tot geconcentreerde producten vergelijkbaar met kunstmest (de stikstofbehoefte van de gewassen mag wel opgevuld worden met stikstofkunstmest). Dit beperkt de toepassing van herwonnen nutriënten uit dierlijke mest (in geconcentreerde vorm), en kan daarmee onnodig transport van dierlijke mest over grote afstanden in stand houden. Daarnaast vindt veel transport plaats van de dikke mestfracties waarin het overgrote deel van het fosfaat is opgeslagen. Dit wordt met name veroorzaakt

doordat meer fosfaat in de vorm van dierlijke mest wordt geproduceerd die niet allemaal op de Nederlandse landbouwgronden plaatsbaar is.

Om de agronomische efficiëntie, productkwaliteit en milieukundige impact van mestverwerkingsproducten (stikstofhoudend) te vergelijken met stikstofkunstmest heeft de Europese Commissie een tweejarige studie geïnitieerd, SafeManure. Het is van groot belang dat de Nederlandse overheid alle beschikbare informatie hieromtrent laat verzamelen, en daarmee een standpunt richting de Europese Commissie onderbouwt dat specifieke mestverwerkingsproducten (onder strikte voorwaarden) **dezelfde gebruiksnormen als kunstmest** krijgen toebedeeld. Hiernaast is het van belang dat een nieuw mestbeleid geen belemmeringen opwerpt om herwonnen nutriënten, grondstoffen en producten op andere manieren toe te passen zodat verwaarding van deze stromen ook in andere sectoren waaronder de chemische industrie en voederindustrie kan plaatsvinden.

In aanvulling vraagt het Nutrient Platform om in het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn herwonnen nutriënten als logische pijler binnen de kringlooplandbouw mee te nemen. Graag ziet zij dat het op juiste wijze gecombineerd gebruik van verschillende secundaire meststoffen in combinatie met organische stromen en (bij voorkeur duurzaam geproduceerde) kunstmest gestimuleerd wordt, om zodoende tot een goede combinatie van nutriënten herwinning en positieve milieueffecten te komen.

Ten slotte realiseert het Nutrient Platform zich dat een duurzaam mestbeleid niet alleen om faciliterende wet- en regelgeving vraagt, maar ook om bewijs dat het in praktijk werkt. Hiertoe hebben onze leden initiatieven opgezet die bijdragen aan hergebruik van nutriënten. Het Nutrient Platform ziet graag dat de mogelijkheid tot het ontplooiën van dit soort innovatieve initiatieven wordt meegenomen in de herbezinning van het mestbeleid en wordt verankerd in de meerjarige missie gedreven innovatieprogramma's. Vanuit de praktijk is er een dringende behoefte voor het invullen van kennis leemtes, waaronder de impact van verwerkte (mest)producten op de bodem. Ook is er innovatie nodig om secundaire meststoffen toepasbaar te maken voor precisielandbouw. Deze twee zaken moeten ook meegenomen worden in de innovatieprogramma's.

Voorbeelden van initiatieven vanuit de leden:

- Fosfaat recycling via ICL Amsterdam i.s.m. oa waterschappen, HVC en SNB
- ZITTA varkensmest vergisting op Chemelot en via biogas nieuwe kunstmest maken en via restwarmte industrie digestaat opwerken
- 'Groene Mineralen Centrale' van Groot Zevert i.s.m. WUR en Nijhuis Industries
- Het monitoren van nutriëntenstromen op de mestverwaardingslocatie van Agro America
- Ontwikkeling van integrale mestverwaarding bij Twence met productie van biogas, CO₂ voor de glastuinbouw, ammoniakwater, kaliumconcentraat en een organische fosfaatmeststof
- Thermische conversie van pluimveemest naar as als meststof door BMC Moerdijk

Samenvattend vraagt het Nutrient Platform om:

1. Objectief beoordelingskader voor mestverwaardingsinitiatieven
2. Positieve bijdrage aan SafeManure en daarmee blijvende maximale daadkracht om mestverwerkingsproducten als kunstmest te beschouwen
3. Nutriënten recycling door middel van mest- en reststromen verwerking in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Met als doel om optimale bemesting vanuit milieu en opbrengst perspectief te realiseren door combinaties van bewerkte en onbewerkte organische stromen aangevuld met (bij voorkeur duurzaam geproduceerde) kunstmest
4. Ondersteuning vanuit innovatieprogramma's voor het invullen van de kennisleemtes over herwonnen meststoffen en hun invloed op de bodem, alsmede voor het toepasbaar maken van secundaire meststoffen voor precisielandbouw. Hieronder valt ook ruimte en ondersteuning voor technische innovaties op het gebied van mestverwerking.
5. Het mogelijk maken van gecombineerd gebruik van verschillende secundaire meststoffen in combinatie met organische stromen en duurzaam geproduceerde kunstmest